

**การสร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย****

*The Construction of Supervision Process Through Lesson Study
Approach for Enhancing Early Childhood Teacher Students'
Learning Organization Competency*

ศิริประภา พงุทธิกุล*

siraprapa.ptk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และ 2) ทดลองใช้และศึกษาผลด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมการวิจัย การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการเชิงการปฏิบัติจริงจำแนกได้ 3 วงจร ได้แก่ 1) การสร้างกระบวนการนิเทศฯ 2) การทดลองใช้กระบวนการนิเทศฯ และ 3) การตรวจสอบกระบวนการนิเทศฯ ผู้เข้าร่วมการวิจัยคือนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 7 คน

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. กระบวนการนิเทศฉบับทดลองใช้ มีโครงสร้าง ดังนี้ 1) แนวคิดพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) หลักการพื้นฐาน ได้แก่ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่กลุ่มเล็กและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองอย่างกระตือรือร้นและมีความหมาย ส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ได้ตรงต่อสะท้อนการสอนด้วยตนเองโดยมีอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ชี้แนะ และส่งเสริมการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง 3) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 4) เนื้อหา ประกอบด้วย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 5) กระบวนการนิเทศมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดเป้าหมาย วางแผนบทเรียนสอนและสังเกตการสอน สะท้อนการสอน ปรับปรุงบทเรียน และสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) กลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีลักษณะเป็นกลุ่มที่ร่วมมือร่วมพลังโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการ 7) การประเมินผล ได้แก่ การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัย

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**งานวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2556

2. ภายหลังการทดลองใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน พบว่า สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้ โดย 2.1) นิสิตทุกคนมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ 2.2) นิสิตทุกคนมีการพัฒนาระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น 1- 4 ระดับ ในทุกตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน/ กระบวนการนิเทศ/ การจัดการเรียนรู้/ การฝึกปฏิบัติการสอน/ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู/ การศึกษาปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research study were to 1) construct the supervision process through Lesson Study Approach, and 2) experiment and study the effects of Lesson Study on early childhood teacher students' learning organization competency. The practical action research procedure was divided into 3 phases which were 1) the construction of the supervision process, 2) the experimentation of the supervision process, and 3) the assessment of the supervision process. The research participants were 7 early childhood teacher students, faculty of education, Burapha University in academic year 2013.

The research findings were as follows:

1. The supervision process consisted of 1) the fundamental concepts were Lesson Study Approach, supervision of teacher students, and child-centered; 2) the fundamental principles were to enhance deeply and continuity learning, to enhance learner participate in actively and meaningful of self-development, to enhance learner reflect of teaching by coaching from supervisor, and to emphasize collaborative work; 3) the purposes were to enhance early childhood teacher students' learning organization competency; 4) contents consisted of learning experiences organization for early childhood and Lesson Study Process; 5) the supervision process consisted of six steps that were focusing the goal, planning the lesson, teaching and observing the lesson, reflecting the lesson, revising the lesson, and concluding and sharing the lesson; 6) the characteristic of Lesson Study Group was collaborative that all of members were participate in every step; 7) evaluation consisted of learning organization competency and satisfactory of research participants.

2. After the experiment the supervision through Lesson Study Process, it was found that the participants had improved their learning organization competency, that were as follows: 2.1) All participants improved their learning organization competency that were no less than level 3 in all indicators. 2.2) All participants improved their level of learning organization competency by 1-4 level in all indicators.

Keywords : Lesson Study/ Supervision Process/ Learning Organization/ Teaching Practice/ Teacher Students/ Early Childhood Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การผลิตครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพนั้น ช่วงเวลาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ ช่วงเวลาแห่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เนื่องจากตลอดระยะเวลาหนึ่งปีการศึกษาแห่งการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นช่วงเวลาที่นิสิตจะได้นำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนในรายวิชาต่างๆ มาประยุกต์สู่การปฏิบัติงานจริงในฐานะครูฝึกหัด เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพภายใต้กระบวนการนิเทศก่อนจะสำเร็จการศึกษาไปสู่การเป็นบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพต่อไป ดังที่ กมลวรรณ ตั้งเจริญบำรุงสุข (2545) และ วัชรภรณ์ เชื้อนวัง (2549) ได้กล่าวว่าการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจแห่งการฝึกหัดครูทุกระดับ เพราะนิสิตจำเป็นต้องได้รับประสบการณ์ตรงจากการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ สัมผัสกับสถานการณ์และบุคคลอย่างหลากหลายเพื่อให้นิสิตเข้าใจหน้าที่ของความเป็นครู

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันผลิตครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยแห่งหนึ่งที่ตั้งใจให้ความสำคัญของการพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลจากประสบการณ์ตลอดระยะเวลา 6 ปี ของการเป็นอาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเป็นผู้ดำเนินการนิเทศนิสิตเป็นรายบุคคล 3 ครั้งต่อคนต่อภาคการศึกษา การนิเทศโดยทั่วไปมีกระบวนการ คือ การประชุมก่อนการนิเทศเกี่ยวกับแผนงานและการตรวจพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ การเยี่ยมชมเรียนเพื่อสังเกตการ

จัดการเรียนรู้ของนิสิต การประชุมสะท้อนผลการนิเทศ การสอนแก่นิสิตและแผนงานในการนิเทศและติดตามผลในครั้งต่อไป ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ พรหมทวี โชคไพศาล (2553) ได้สรุปกระบวนการนิเทศการสอนไว้ 4 ขั้นตอนหลัก คือ การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลให้ข้อมูลย้อนกลับ และการวางแผนการนิเทศการสอนการติดตามผลการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว ยังคงมีประเด็นที่น่าสนใจต่อการพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นได้อีก 2 ประการ คือ กระบวนการนิเทศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการให้นิสิตเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้จากการนิเทศ และกระบวนการนิเทศที่เน้นการร่วมมือร่วมพลัง

ประการแรก คือ การพัฒนากระบวนการนิเทศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยึดแนวความคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ซึ่งส่งผลต่อการปรับกระบวนการพัฒนา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลกรณีศึกษาที่ปฏิบัติอยู่จริง พบว่า ยังขาดกระบวนการที่จะส่งเสริมแนวคิด การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ กล่าวคือ ถึงแม้ว่านิสิตจะเป็นผู้ลงมือกระทำจริงในการฝึกปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งนับได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วก็ตาม แต่การส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ใคร่ครวญตนเองในการพัฒนาวิชาชีพผ่านการนิเทศนั้นยังไม่มีกระบวนการขับเคลื่อนที่ชัดเจน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากข้อมูลพื้นฐาน คือ อาจารย์นิเทศยังคงเป็นหลักของการวิเคราะห์ให้ไตร่ตรองการสอนตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ ในขณะที่นิสิตเป็นผู้รอคอยการชี้แนะ ดังนั้นจึงควรพัฒนาให้การนิเทศเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น นิสิตต้องเป็นผู้เรียนรู้ในการพัฒนาตนเองอย่างกระตือรือร้นและมีความหมาย ส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตฝึกหัดจากการพึ่งพาไปสู่การชี้แนะตนเองในการไตร่ตรองการสอน เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการเชื่อมโยงทฤษฎีที่ได้เรียนมาแล้วกับการลงมือกระทำจริงตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ต้องมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของครูในช่วงฝึกหัดที่ยังต้องการการชี้แนะ ช่วยเหลือ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกจากกระบวนการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ของวิจิต สุรัตน์เรืองชัย และ ชลันดา พันธุ์พานิช (2546: 85-94) พบว่า นิสิตต้องการให้อาจารย์นิเทศชี้แนะเรื่องราวการเขียนแผนและการจัดการเรียนการสอน

ประการที่สอง คือ การพัฒนากระบวนการนิเทศที่ส่งเสริมการร่วมมือร่วมพลังในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เนื่องมาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่ากิจกรรมการนิเทศ การประชุม การเยี่ยมชั้นเรียนมีลักษณะเน้นไปที่นิสิตเป็นรายบุคคล ถึงแม้ว่าจะมีการจัดประชุมสะท้อนผลการนิเทศเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่บ้างตามโอกาสที่เอื้ออำนวย แต่ประเด็นต่างๆ ของการนิเทศยังไม่มี ความหมายต่อนิสิตคนอื่นๆ การ

เรียนรู้ตามลำพังจึงมีความจำกัดมากกว่าเนื่องจากไม่เห็นแบบอย่างจากเพื่อนทั้งข้อดีและสิ่งที่ควรปรับปรุงที่แตกต่างกัน ไม่มีการร่วมคิด ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดการระดมความคิด ต่อยอด ขยาย เพิ่มพูนการเรียนรู้ได้ ดังนั้น จากเดิมการนิเทศ 3 ครั้งต่อคนต่อภาคการศึกษานั้น หากสามารถปรับให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเพื่อนอย่างมีความหมายได้ พลังแห่งการเรียนรู้จะเกิดนับเท่าทวีคูณเป็นวงรอบการนิเทศ 3 ครั้งคูณด้วยจำนวนของสมาชิกในกลุ่ม

จากข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจในการหาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งเน้นให้นิสิตฝึกสอนเป็นศูนย์กลางของการนิเทศสามารถชี้แนะตนเองในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพภายใต้บรรยากาศของความร่วมมือร่วมพลังซึ่งพบว่า แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study Approach) เป็นแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการนิเทศตามประเด็นที่กล่าวไว้ข้างต้นเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาครูของประเทศญี่ปุ่นที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยมีข้อมูลว่ามีการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาครูตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยนิยมเรียกทับศัพท์ว่า Lesson Study ส่วนคำในภาษาไทยมีใช้หลายคำด้วยกัน เช่น การศึกษาผ่านบทเรียน การวิจัยบทเรียน การศึกษาและพัฒนบทเรียน การวิจัยแผนการสอน การพัฒนาแผนการสอน การศึกษาชั้นเรียน ไม่ว่าจะใช้คำใดก็มุ่งอธิบายถึงแนวคิดที่เน้นความร่วมมือร่วมพลัง โดยกลุ่มครูจะดำเนินงานตามวงจรกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนกำหนดบทเรียน เป็นการเลือกประเด็นหรือหัวข้อของบทเรียน จากการวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายหลักสูตรของโรงเรียน 2) ขั้นตอนวางแผนบทเรียน

โดยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นที่เลือกและร่วมกันพัฒนาแผนการสอน 3) ชั้นสอน โดยครูหนึ่งคนจากกลุ่มครู ครูคนอื่นๆ สังเกตการสอนอย่างใกล้ชิด จดบันทึกและเก็บรวบรวมหลักฐานเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 4) ชั้นสะท้อนความคิดและประเมิน เป็นขั้นตอนที่กลุ่มครูอภิปรายเกี่ยวกับผลการสังเกตและข้อเสนอแนะต่อบทเรียน โดยเน้นการทำความเข้าใจกระบวนการคิดของนักเรียน และสะท้อนว่าครูได้เรียนรู้อะไรจากการดำเนินการในชั้นเรียน 5) ชั้นปรับปรุงแก้ไขบทเรียน เป็นขั้นตอนที่กลุ่มครูปรับปรุงแก้ไขบทเรียนจากปัญหาที่พบในการสอน และ 6) ชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่กลุ่มครูเสนอผลการพัฒนาบทเรียน กระบวนการคิด และข้อค้นพบของกลุ่ม เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจสิ่งที่กลุ่มครูได้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น (North Central Regional Educational Laboratory, 2002 อ้างถึงใน ชาริณี ตรีวรวิญญู, 2550)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ากระบวนการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับทดลองใช้ที่เหมาะสม นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในบริบทไทยควรมีลักษณะอย่างไร กระบวนการนี้จะส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหรือไม่ อย่างไร ก่อนการนำไปใช้จริงในกระบวนการวิจัยในชั้นต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเกิดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเป็นครูปฐมวัยที่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับทดลองใช้มีลักษณะอย่างไร

2. การนำกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไปทดลองใช้ จะส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมกระบวนการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประเด็นที่ศึกษา

1.1 กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

1.2 ผลการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยจากการเข้าร่วมการทดลองใช้กระบวนการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

2. ผู้เข้าร่วมวิจัย (research participants)

คุณสมบัติผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2556 ที่มีผู้วิจัยเป็นอาจารย์นิเทศก์ รวมจำนวน 7 คน

3. ระยะเวลาในการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ปี 1 เดือน ตั้งแต่กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติของนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เปลี่ยนแปลง ไปจากการเข้าร่วมการดำเนินงานตามแนวคิดการ พัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาล และ 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศตาม แนวทางการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน โดยมีตัวบ่งชี้สมรรถนะ ทุกด้านรวมทั้งสิ้น 18 ตัวบ่งชี้

กระบวนการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนา บทเรียนร่วมกันฉบับทดลองใช้ หมายถึง กระบวนการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปทดลองใช้ โดยประยุกต์ใช้ แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่า ด้วยการพัฒนาตนเองของครูในบริบทการทำงานจริงใน ชั้นเรียนและโรงเรียนของตน ผ่านการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลังของกลุ่มในการดำเนินงานพัฒนา มาปรับ ให้สอดคล้องกับการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยการดำเนินการ 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การสร้างความเข้าใจ และการกำหนดเป้าหมาย 2) ระยะการทดลองใช้กระบวนการฯ ประกอบด้วย การวางแผนบทเรียนร่วมกัน การสอนและการสังเกตการสอน การประชุมสืบสอบผลการปฏิบัติงาน และการ ปรับปรุงแก้ไขบทเรียน และ 3) ระยะสรุป ประกอบด้วย การสรุปนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของกลุ่ม ศึกษาผ่านบทเรียน และการนำเสนอ เผยแพร่ และการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการเชิงปฏิบัติจริง สามารถจำแนกการดำเนินการได้ 3 วงจร ได้แก่ 1. การสร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนา บทเรียนร่วมกัน 2. การทดลองใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 3. การตรวจสอบ กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (สรุปได้ดังตารางที่ 1)

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบประเมิน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ฯ ซึ่งแสดงรายละเอียดตัวบ่งชี้และตัวบ่งชี้ย่อยของการประเมิน และมีตารางแสดงคุณภาพของตัวบ่งชี้ในแต่ละระดับใช้การอธิบาย (Rubric) ให้เห็นถึงคุณภาพ ที่แตกต่างกันไปของแต่ละตัวบ่งชี้ ระดับคะแนนอยู่ใน รูปของตัวเลข 1-5 ตัวเลข 5 หมายถึงระดับคุณภาพ สูงสุด เลข 4, 3, 2, 1 เป็นระดับคุณภาพรองลงมาตาม ลำดับ ส่วนที่ 2 แบบบันทึกการประเมินสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ฯ มีลักษณะเป็นตารางสรุปการประเมิน โครงสร้างของแบบประเมิน แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้าน ที่ 1 สมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาล และ ด้านที่ 2 สมรรถนะการพัฒนา การเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนา บทเรียนร่วมกัน ซึ่งมีตัวบ่งชี้ รวมทั้งหมด 18 ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นิสิตเป็นผู้ประเมิน ตนเองก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการ โดย เลือกระดับคุณภาพจากการทำความเข้าใจในส่วนที่ 1 มากกรอกในแบบบันทึกในช่องก่อนและหลังการเข้าร่วม กระบวนการฯ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

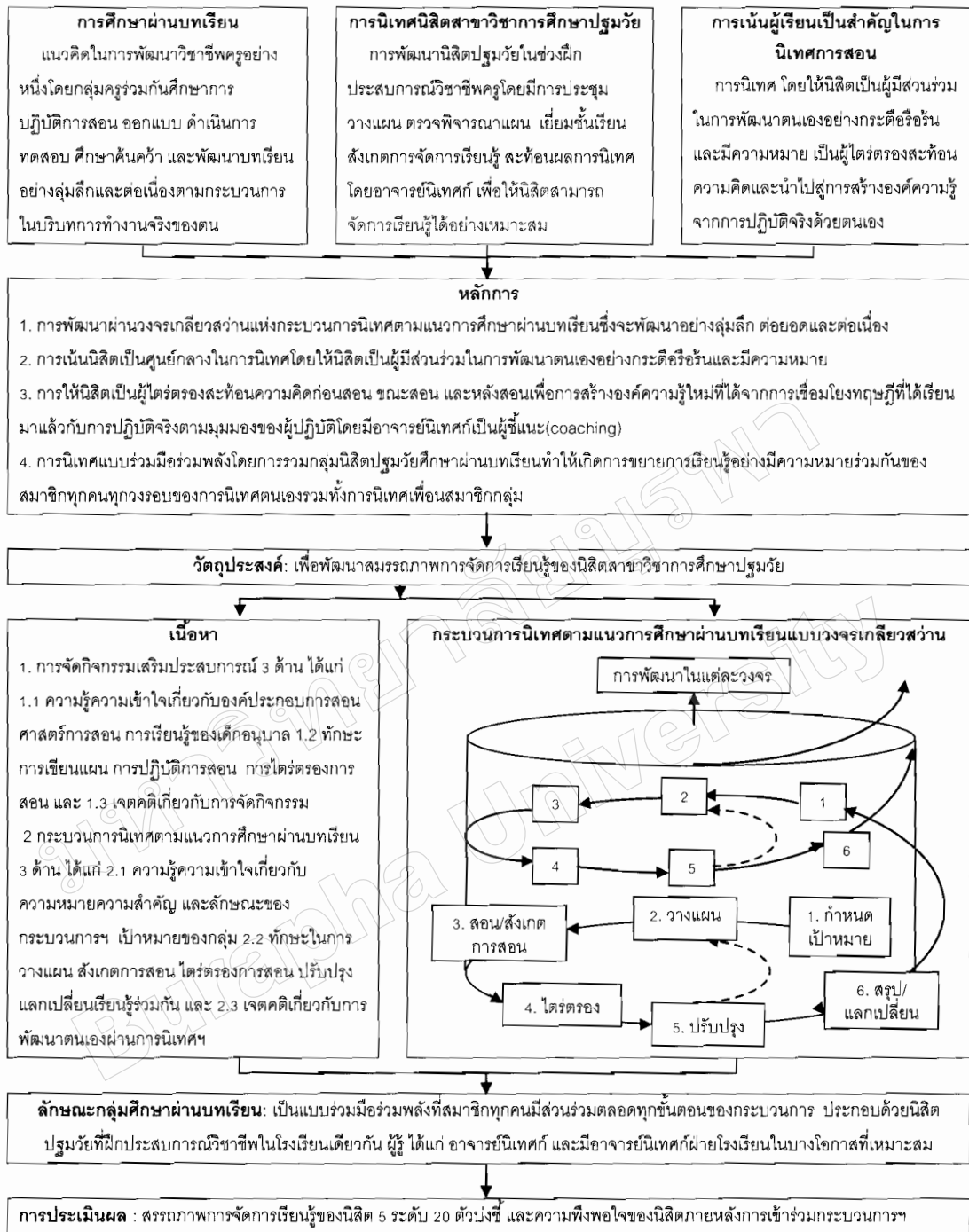
ตารางที่ 1 วงจรวิจัยปฏิบัติการสร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

วงจรวิจัย ปฏิบัติการ	1.การสร้างกระบวนการ (ก.พ. - พ.ค. 56)	2.การทดลองใช้กระบวนการ (มิ.ย. 56 - ม.ค. 57)	3.การตรวจสอบกระบวนการ (ก.พ. 57)
P Plan วางแผน	- ทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง - กำหนดกรอบแนวคิดและ วางแผนการวิจัย - กำหนดกรอบตัวบ่งชี้ - กำหนดโรงเรียนและผู้ร่วมวิจัย	- เตรียมการสร้างความเข้าใจแก่นิสิตและ ผู้เกี่ยวข้อง - สร้างคู่มือการดำเนินงาน - วางแผนรายละเอียดของการดำเนิน การ และการเก็บข้อมูล	- เตรียมข้อมูลการวิเคราะห์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการฯ -เตรียมการชี้แจงการตรวจสอบ กระบวนการฯ โดยนิสิต
A Action ปฏิบัติการ	- สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อร่างกระ บวนการฯและเครื่องมือที่ใช้ - เข้าสู่สนาม สร้างความสัมพันธ์ และศึกษาริบทการทำงาน ของสถานศึกษากับนิสิต	1.เตรียมการและกำหนดเป้าหมาย 2.นิเทศตาม วงจร 4 ชั้น ได้แก่ วางแผน บทเรียน สอนและสังเกต ประชุมหลัง สอน ปรับปรุงแก้ไข 3.สรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	- ชี้แจงขั้นตอนการตรวจสอบ และนำข้อมูลการวิเคราะห์ สมรรถนะการจัดการเรียน รู้และกระบวนการฯให้นิสิต อ่านพิจารณาความตรงของ ข้อมูล
O Observe สังเกต เก็บข้อมูล/ ประเมินผล	- ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบกระบวนการ การฯฉบับร่าง และเครื่องมือ ที่ใช้	- เก็บข้อมูลสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และความคิดเห็นของนิสิต และการ ดำเนินการใช้กระบวนการ ฯ	- นิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัย ตรวจสอบ ข้อมูลผลการวิเคราะห์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการฯ
R Reflect/ Revise สะท้อนผล และ ปรับปรุง	- ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ การฯ ครั้งที่ 1 และนำเสนอ กระบวนการนิเทศตามแนว การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ฉบับก่อนทดลองใช้	- ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฯ ครั้งที่ 2 และนำเสนอกระบวนการนิเทศตาม แนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับ ทดลองใช้	-ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฯ ครั้งที่ 3 และนำเสนอ กระบวนการนิเทศตามแนว การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ฉบับก่อนนำไปใช้จริง

ผลการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับทดลองใช้ ประกอบด้วยโครงสร้างต่างๆ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการฯ ได้แก่ การพัฒนาบทเรียนร่วมกันบนพื้นฐานของกระบวนการนิเทศโดยเน้นให้นิสิตปฐมวัยเป็นศูนย์กลางการนิเทศนำไปสู่หลักการพื้นฐานของกระบวนการฯ 4 ประการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการ

เรียนรู้ของนิสิตที่เข้าร่วมกระบวนการฯ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยเนื้อหาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาด้านกระบวนการนิเทศ ลักษณะขั้นตอนของกระบวนการฯ ลักษณะของกลุ่มการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และการประเมินผลกระบวนการฯ ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ สามารถสรุปเนื้อหาและความสัมพันธ์ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของกระบวนการนิเทศตามแนวทางการศึกษาผ่านบทเรียนฉบับก่อนนำไปใช้จริง

2. ผลการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ผลการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประเมินโดยแบบประมาณค่ารูปลึศ 5 ระดับ รวม 18 ตัวบ่งชี้ จำแนกได้ 2 ด้านดังนี้

2.1 ผลการส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วยสมรรถนะใน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาล รวมจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามระดับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (N=7)

สมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้		ความรู้ความเข้าใจ			ทักษะ			เจตคติ		
		1. องค์ประกอบของการสอน	2. ศาสตร์การสอน	3. การเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล	4. การวางแผนการสอน	5. การเขียนแผนการสอน	6. การปฏิบัติการสอน	7. การวางแผนการสอน	8. การเขียนแผนการสอน	9. การปฏิบัติการสอน
สมรรถนะ พัฒนาขั้น 1	จำนวน	1	0	0	0	2	0	0	1	2
	ร้อยละ	14.3	0	0	0	28.6	0	0	14.3	28.6
สมรรถนะ พัฒนาขั้น 2	จำนวน	6	7	6	3	3	5	3	3	4
	ร้อยละ	85.7	100	85.7	42.9	42.8	71.4	42.9	42.9	51.1
สมรรถนะ พัฒนาขั้น 3	จำนวน	0	0	1	4	2	2	4	2	0
	ร้อยละ	0	0	14.3	57.1	28.6	28.6	57.1	28.6	0
สมรรถนะ พัฒนาขั้น 4	จำนวน	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	ร้อยละ	0	0	0	0	0	0	0	14.3	14.3
รวมจำนวนนิสิตที่เกิดการพัฒนา	จำนวน	7	7	7	7	7	7	7	7	7
	ร้อยละ	100	100	100	100	100	100	100	100	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ร้อยละ 100 ของนิสิตผู้ร่วมวิจัย มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทุกรายการ และการพัฒนาระดับสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้มีตั้งแต่ 1-4 ระดับ ทุกรายการ แสดงว่า การดำเนินการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตทุกคนให้มีระดับสูงขึ้นได้ทุกตัวบ่งชี้

2.2 ผลการส่งเสริมสมรรถนะด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ประกอบด้วยสมรรถนะใน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฯ รวมจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามระดับพัฒนาสมรรถนะการจัดการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (N=7)

สมรรถนะด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน		ความรู้ความเข้าใจ			ทักษะ			เจตคติ		
		1. ข้อมูลพื้นฐานของพัฒนาบทเรียนร่วมกัน	2. กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน	3. เป้าหมายของกลุ่ม	4. กาทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง	5. การสะท้อนความคิดเพื่อพัฒนาการสอน	6. การเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ได้รับมาสู่การปฏิบัติ	7. กาทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง	8. การสะท้อนความคิดเพื่อพัฒนาการสอน	9. การเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ได้รับมาสู่การปฏิบัติ
สมรรถนะพัฒนาขั้น 1 ระดับ	จำนวน ร้อยละ	1 14.3	0 0	0 0	0 0	1 14.3	0 0	2 28.6	0 0	1 14.3
สมรรถนะพัฒนาขั้น 2 ระดับ	จำนวน ร้อยละ	1 14.3	2 28.6	4 57.1	2 28.6	2 28.6	3 42.8	0 0	3 42.8	3 42.8
สมรรถนะพัฒนาขั้น 3 ระดับ	จำนวน ร้อยละ	5 71.4	5 71.4	1 14.3	2 28.6	3 42.8	4 57.1	5 71.4	3 42.8	3 42.8
สมรรถนะพัฒนาขั้น 4 ระดับ	จำนวน ร้อยละ	0 0	0 0	2 28.6	3 42.8	1 14.3	0 0	0 0	1 14.3	0 0
รวมจำนวนนิสิตที่เกิดการพัฒนา	จำนวน ร้อยละ	7 100	7 100	7 100	7 100	7 100	7 100	7 100	7 100	7 100

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่า ร้อยละ 100 ของนิสิตผู้ร่วมวิจัย มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้^๑ ทุกรายการ และการพัฒนาระดับสมรรถนะด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้^๑ มีตั้งแต่ 1-4 ระดับ ทุกรายการ แสดงว่า การดำเนินการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของนิสิตทุกคนให้มีระดับสูงขึ้นได้ทุกตัวบ่งชี้

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสามารถส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอนสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกระบวนการนิเทศที่มีจุดเด่นที่สำคัญสองประการ ประการแรกคือการให้นิสิตเป็นผู้สะท้อนการสอนด้วยตนเอง และประการที่สองคือการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง

กระบวนการนิเทศที่สร้างขึ้นได้ช่วยพัฒนาความสามารถในการพัฒนาตนเองของนิสิตตามลำดับ กล่าวคือ ช่วงเริ่มต้นกระบวนการ นิสิตยังมีพฤติกรรมที่เกะเขินคือการรอฟังความคิดเห็นจากอาจารย์นิเทศก์ เมื่อมีการปรับให้เกิดกระบวนการการคิดไตร่ตรองการสอน ในช่วงแรกนิสิตได้พยายามแสดงความคิดเห็นแต่มีลักษณะตัดสินและผิวเผิน เช่น “ดีค่ะ” “เก่งค่ะ” “สอน cooking แล้วกัน” อาจารย์นิเทศก์ต้องชี้แนะ

ให้นิสิตค่อยๆ เริ่มคิดไตร่ตรองบนข้อมูล ไม่ด่วนสรุป ตัดสิน ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น เชื่อมโยงความรู้เดิมและการปฏิบัติ การระดมทางเลือกและเหตุผลแห่งการตัดสินใจ เลือก ต่อมาการไตร่ตรองในขั้นตอนของกระบวนการต่างๆ จึงมีชุดคำถามที่ปรับไปสู่ลักษณะของการคิดสะท้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น “ทำไมถึงเลือกเทคนิคนี้ในการสอนแนวคิดรวบยอดเรื่องนี้” “คิดว่าประสบความสำเร็จหรือไม่” “คิดว่ามีอุปสรรคใดหรือไม่” “คิดว่ามีวิธีการใดอีกบ้าง” “แต่ละทางเลือกมีข้อดีข้อเสียอย่างไร” “จะเลือกวิธีใด เพราะอะไร” “คิดว่าควรปรับปรุงอะไรบ้าง” เป็นต้น โดยนัยนี้อาจกล่าวได้ว่านิสิตได้ปรับเปลี่ยนจากผู้รอคอยการชี้นำมาสู่ความสามารถในการตั้งคำถามเพื่อการชี้นำตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Costa and Garmston (2002) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคคลให้สามารถชี้นำตนเองคือการควบคุมตนเอง การจัดการตนเอง และการปรับปรุงตนเอง สะท้อนจากนิสิตฝึกปฏิบัติการสอนคือการตั้งเป้าหมายบทเรียน การคิดสะท้อนบทเรียน ตลอดไปจนถึงการปรับปรุงบทเรียน

นอกจากนี้ บทบาทที่สำคัญของอาจารย์นิเทศก์คือการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ ปลอดภัย ความรู้สึกมั่นใจที่จะสนทนา แลกเปลี่ยน สะท้อนความคิดกับกลุ่ม เนื่องจากในช่วงแรกนิสิตยังเคยชินกับการรอฟังคำตอบตัดสินจากอาจารย์หรือผู้รู้ ข้อสังเกตที่สำคัญคือหากอาจารย์ถามคำถาม เช่น “ทำไมถึงใช้วิธีนี้ในการสอนเรื่องนี้คะ” ปฏิกริยาในช่วงแรกที่นิสิตรู้สึกคือ ถ้าอาจารย์ถามแปลว่าทำอะไรผิดไปสักอย่าง อาจารย์นิเทศก์ต้องค่อยๆ ปรับทัศนคติของการมีกลุ่มช่วยสะท้อนคิดไตร่ตรองการสอนเสียใหม่ ว่า นิสิตสามารถอธิบาย ชี้แจงแสดงความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจที่กระจ่างชัดและให้นิสิตตระหนักต่อความสอดคล้องของสิ่งที่รู้ คิด และกระทำ ดังที่ ทิศนา เขมมณี (2555) ได้กล่าวถึงปัญหาของครูในการทำความเข้าใจปรัชญาการศึกษาว่า ครูไม่เข้าใจ

ว่าสิ่งที่กระทำไป เพราะอะไร ควรพัฒนาครูจากการเลียนแบบโดยไม่เข้าใจไปสู่การกระทำที่เข้าใจหลักการ เพื่อการสร้างสรรค์ ปรับการสอนให้เหมาะสมบนหลักการเดียวกัน และในทางกลับกันครูอาจจะมีความรู้ในแนวคิดต่างๆ แต่กลับมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกัน

การปรับกระบวนการนิเทศมาสู่การส่งเสริมให้นิสิตเป็นศูนย์กลางในการคิดสะท้อนส่งผลให้ อาจารย์นิเทศก์มองเห็นช่องว่างระหว่างสภาพความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติของนิสิตแต่ละคนกับศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาขึ้นได้ อาจารย์นิเทศก์จึงสามารถทำการชี้แนะเพื่อนิสิตคิดสะท้อนตนเองต่อไป การส่งเสริมให้นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนเป็นผู้ไตร่ตรองการสอนดังกล่าว จึงส่งผลให้นิสิตสามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย เกิดการสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ Brown and Gillis (1999) กล่าวว่า หลักการคิดสะท้อน การให้ความสำคัญต่อการตั้งคำถามถึงงานที่ปฏิบัติไป ขณะปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานในอนาคต ทำให้ครูเกิดความเข้าใจจากการได้รับประสบการณ์หรือความรู้ต่างๆ เกิดความเข้าใจในความเชื่อทางการศึกษาและพฤติกรรมของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนที่พบว่า ครูไทยชอบการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้พูดคุย รับฟังความคิดของกันและกัน สามารถช่วยกระตุ้นความคิด ซึ่งกันและกันและนำไปสู่ข้อสรุปที่ตนเข้าใจได้ ดังนั้น กระบวนการสะท้อนและสรุปการเรียนรู้ จึงเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยเสริมพลังอำนาจในการเรียนรู้ให้กับครู (ทิศนา เขมมณี, 2548: 104)

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน คือ การร่วมมือร่วมพลังนิสิตเป็นกลุ่มศึกษาผ่านบทเรียน ทำให้การเรียนรู้ของนิสิตเกิดการขยาย ต่อ ยอด เพิ่มพูน

มากกว่าการนิเทศนิสิตตามลำพัง เนื่องจากการให้นิสิตร่วมกันทำงานทุกขั้นตอนส่งผลให้จากเดิมต้องวางแผนสอน และรับฟังผลการนิเทศเฉพาะการสอนของตนมาสู่การมีส่วนร่วมในทุกวงจรการนิเทศของสมาชิกทุกคน การเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจึงเพิ่มจำนวนนิสิตเข้ามามีส่วนร่วมด้วยในขณะที่วงรอบของการนิเทศเท่าเดิม โดยนัยนี้ อาจกล่าวได้ว่าใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทุกวงรอบของการนิเทศ แต่ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่จะตามมาคือการต้องเพิ่มเวลาให้นิสิตมีโอกาสประชุมและร่วมสังเกตการสอนตรงกัน ซึ่งลักษณะธรรมชาติของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่งผลให้ไม่เกิดปัญหา เนื่องจากการที่นิสิตไม่ได้เป็นครูหลักทำให้นิสิตสามารถออกจากห้องมาเพื่อร่วมกระบวนการได้

การร่วมมือร่วมพลังของกลุ่มศึกษาผ่านบทเรียนส่งผลดีต่อการนิเทศคือทำให้ผู้เรียนและผู้รู้คือนิสิตและอาจารย์นิเทศก์เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ การระดมสมอง การรับ ปรับ เปลี่ยนความคิด เปรียบเทียบได้กับการต่อภาพตัดต่อซึ่งเป็นภาพแห่งความเข้าใจในการสอน ซึ่งแต่ละคนมีชิ้นส่วนทั้งที่เหมือนและที่แตกต่างกัน เมื่อสมาชิกพยายามค้นหาและหยิบภาพของตนเองออกมา ทำให้สมาชิกคนอื่นสำรวจตนเองว่ามีภาพที่เหมือนกันหรือไม่ หากไม่มีก็ต้องปรับโครงสร้างเพื่อรับภาพใหม่นี้ และอาจจะทำให้สมาชิกนึกถึงภาพอื่นๆ ที่ค่อยๆ เลื่อนไหลออกมาสู่การจัดวางที่เป็นระบบเพื่อเชื่อมโยงชิ้นส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน สอดคล้องกับ ชาริณี ตรีวัธญู (2550) กล่าวว่า การศึกษาผ่านบทเรียนที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ครูพยายามดึงองค์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ภายในออกมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม แล้วร่วมกันทำความเข้าใจและจัดระบบองค์ความรู้นั้น เพื่อสร้างความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งการดึงศักยภาพภายในของตนให้ออกมาชัดเจนนี้ส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

กลุ่มศึกษาผ่านบทเรียนทำให้เกิดขั้นตอนการสอนและการสังเกตการสอน ขั้นตอนนี้มีพลังในการเพิ่มเติมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น การที่นิสิตมีโอกาสได้เห็นเพื่อนสอนส่งผลให้เกิดการสะท้อนคิดระหว่างพฤติกรรมกับการวางแผนอย่างเป็นธรรมชาติ นิสิตได้มีโอกาสเรียนรู้จากการเห็นแบบอย่างจากเพื่อนสมาชิก ซึ่งแต่ละคนมีจุดดีจุดเด่นและสิ่งที่ควรปรับปรุงแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น บางคนนำพรสวรรค์ด้านการร้องเพลงมาสู่การสอน บางคนโดดเด่นเรื่องการควบคุมชั้นเรียน บางคนมีเทคนิคในการสอนที่สนุกสนานและยืดหยุ่น บางคนถนัดในเรื่องการสอนแนวคิดรวบยอดตามแผนการอย่างเคร่งครัด อีกทั้งแต่ละคนมีความถนัดในวัฏกรรมการสอนตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนแตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้เป็นของขวัญอันล้ำค่าของความแตกต่างที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ทำแบบนี้ดี ดีมาก ๆ ที่นิสิตเค้าได้มาเห็นเพื่อน ๆ สอน เค้าจะได้ทราบนะคะ ว่าใครเป็นอย่างไรบ้าง คนนี้ควรจะนำไปเป็นตัวอย่างเรื่องอะไร บางทีเวลาเราบอกไป เค้าก็ไม่เข้าใจ คือไม่เห็นภาพ แบบนี้ดีมาก ๆ ค่ะ (บันทึกคำพูดหัวหน้าฝ่ายปฐมวัย: ส.ค. 2556)

กล่าวโดยสรุป การร่วมมือร่วมพลังของนิสิตในกลุ่มศึกษาผ่านบทเรียนรวมทั้งผู้รู้ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จากการเรียนรู้ซึ่งกัน การช่วยเหลือกัน การเห็นแบบอย่างของจุดเด่น ความถนัดของสมาชิกที่แตกต่างกัน และการมีอาจารย์นิเทศก์ช่วยชี้แนะจากสิ่งที่นิสิตสะท้อนคิด พยายามหาความหมาย แก่ปัญหาตามเป้าหมาย ทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตมีมากกว่าการเรียนรู้ตามลำพัง สอดคล้องกับทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky (1978) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่อง ผู้เรียนจะพัฒนาการเรียนรู้ผ่านรอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริง

กับระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปหรือเต็มศักยภาพมากขึ้น ผู้เรียนจะพัฒนาได้หากได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นที่มีความสามารถสูงกว่าโดยการมีปฏิสัมพันธ์แบบ Scaffolding ที่เป็นคล้ายสะพานหรือนั่งร้าน เชื่อมต่อพัฒนาการของผู้เรียน ให้สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ภายในตน (internalization) เพื่อการก้าวไปสู่ขั้นหรือระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการนำกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไปใช้สำหรับนิสิตปฐมวัยกลุ่มใหม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบ และขยายผลการนำไปใช้ให้ครอบคลุมและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการนำกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไปประยุกต์ใช้กับนิสิตสาขาวิชาอื่นๆ เพื่อเป็นการขยายผลให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับการนิเทศนิสิตได้ทุกสาขาวิชา

1.3 ควรมีการผสมผสานแนวคิดอื่นๆ เพื่อนิเทศนิสิตในด้านที่เฉพาะเจาะจง เช่น ผสมผสานกับแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

1.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศรูปแบบอื่นๆ เปรียบเทียบกับกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ในการพัฒนานิสิต

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สำหรับอาจารย์นิเทศควรมีการนำกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนานิสิตปฐมวัยสามารถให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการนิเทศที่เป็นแนวทางเดียวกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 สำหรับสถาบันฝึกหัดครูควรมีการนำการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมาใช้ในการนิเทศนิสิตปฐมวัย เพราะเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถพัฒนาสมรรถนะตามที่คุรุสภากำหนดได้อย่างครอบคลุม ควรให้ความสำคัญกับพัฒนาอาจารย์นิเทศ และการสร้างความเข้าใจกับแหล่งฝึกประสบการณ์

2.3 สำหรับสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพ นิสิตและครูที่เลี้ยงไม่ควรมีภาระงานด้านอื่นมากเกินไป ช่วยให้ นิสิตและครูมีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุม สังเกตการสอน ไตร่ตรอง การสอนเพื่อพัฒนาได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ตั้งเจริญบำรุงสุข. (2545). การศึกษาความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกสอน สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ชาโรณี ตรีวัณณู. (2550). *การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา ตามแนวคิด การศึกษาผ่านบทเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แจมมณี. (2548). *ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน: เรื่องยากที่ทำได้จริง*. กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- ทิสนา แจมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทวิ โชคดีไพศาล. (2553). *พฤติกรรมการณ์เทศที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรสอนของครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2549). *ราชกิจจานุเบกษา: ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความ รู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาตามมาตรฐาน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.onec.go.th [2 พฤษภาคม 2556].
- วัชรารณณ์ เขื่อนวัง. (2549). *สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบ กัลยาณมิตรนิเทศ: พหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย และ ชลันดา พันธุ์พานิช. (2546). *ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. *วารสารศึกษาศาสตร์* 15, 1 (มิถุนายน-ตุลาคม): 85-94.
- Brown, S. and Gillis, M. (1999). Using reflection thinking to develop personal philosophies. *Journal of Nursing Education* 38(4): 171-175.
- Costa, A. and Garmston; R. (2002). *Cognitive coaching: A foundation for renaissance school*. 2nd ed. Michigan: Christopher-Gordon.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind and society*. MA: Harvard University Press.